

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 14.10.2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

КОНФЛІКТОЛОГІЯ ТА ТЕОРІЯ ПЕРЕГОВОРІВ

підготовки бакалавра
галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки»,
спеціальності 055
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»,
освітніх програм «Міжнародні відносини» та «Регіональні студії»

Луцьк – 2018

Програма навчальної дисципліни «Міжнародна інформація» підготовки бакалаврів галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки», спеціальності 055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітньої програми «Міжнародні відносини» та «Регіональні студії».

Розробник: Тихомирова Євгенія Борисівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу

Рецензент: Карпчук Наталія Петрівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу

протокол № ____ від _____ 2018 р.

Завідувач кафедри: _____ (проф. Митко А. М.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету міжнародних відносин

протокол № ____ від _____ 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (доц. Романюк Н. І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Тихомирова Є.Б., 2018 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 «Соціальні і поведінкові науки», 055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», «Міжнародні відносини» та «Регіональні студії» бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів: 150 / 5		Рік навчання: 3
		Семестр: 5
		Лекції: 20 год.
		Практичні (семінарські): 16 год.
		Самостійна робота: 102 год.
		Консультації: 12 год.
ІНДЗ: немає	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Метою навчальної дисципліни є оволодіння студентами певною системою знань і формування вміння використовувати їх на практиці. Завдання навчальної дисципліни: 1. Усвідомлення місця й ролі конфліктології в суспільстві; 2. Ознайомлення з найважливішими теоретичними розробками, експериментальними і прикладними дослідженнями вітчизняних та зарубіжних конфліктологів, а також методами їх використання в міжнародних відносинах; 3. Підвищення рівня конфліктологічної компетентності майбутніх міжнародників за допомогою набуття спеціальної підготовки у галузі управління конфліктами різних рівнів; 4. Озброєння ефективними структурними методами та стилями управління конфліктами відповідно до конкретної ситуації; 5. Оволодіння сучасними методиками передбачення та попередження власне конфліктів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- статус та значення конфліктології в сучасному суспільстві, особливості конфлікту як соціального явища, механізм виникнення конфлікту, статичну та динамічну характеристики соціальних конфліктів, конфлікт як форму поведінки, шляхи запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів, особливості переговорного процесу та основні характеристики, стратегію і тактику переговорів, посередництво в конфлікті та переговорному процесі, переговорну культуру та її формування, критерії типологізації конфліктів, специфіку окремих типів конфліктів;
- виявляти інтереси, труднощі, проблеми, конфліктні ситуації і відхилення в поведінці людей; виявляти фактори, що перешкоджають створенню оптимального психологічного клімату в установах і організувати умови, що сприяють грамотному впливу на особистість; виявляти конструктивні і деструктивні функції конфлікту; давати психологічно обґрунтовані рекомендації щодо вирішення конфліктних ситуацій між членами колективу; здійснювати комплексний аналіз конфлікту; здійснювати посередницьку функцію в конфліктній ситуації; здійснювати переговорну функцію в конфліктній ситуації;

- аналізувати причини виникнення конфліктів, аналізувати структуру конфліктних ситуацій, шукати шляхи виходу з них; управління та вирішення конфліктних ситуацій.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА КОНФЛІКТУ, ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ

Тема 1. Статус та значення конфліктології в сучасному суспільстві. Конфлікт очима представників різних наук. Психологічні теорії конфлікту. Предмет, функції та структура конфліктології як наукової галузі. Інституалізація конфліктології в сучасному суспільстві. Проблеми розвитку конфліктології в Україні.

Тема 2. Конфлікт як соціальний феномен. Механізм виникнення конфлікту. Трактуювання поняття "конфлікт", їх специфіка та особливості. Соціальний конфлікт: сутність та характерні риси. Форми проявлення соціального конфлікту, їх особливості та специфічні риси. Різні рівні проявлення конфлікту. Позитивні та негативні функції соціального конфлікту.

Умови конфлікту. Основа, джерело конфлікту, об'єктивні та суб'єктивні, внутрішні та зовнішні, основні та неосновні, антагоністичні та неантагоністичні протиріччя. Причини та привід конфлікту. Об'єктивний та суб'єктивний привід. Соціально-психологічний механізм виникнення конфлікту.

Тема 3. Статична та динамічна характеристики конфліктів. Структура конфлікту. Змінні характеристики конфліктів взагалі та, зокрема, соціальних конфліктів та їх особливості. Закономірності розвитку конфлікту. Стадії конфлікту та їхні основні характеристики. Розширення та ескалація конфлікту. Методи вивчення конфліктів.

Тема 4. Конфлікт як форма поведінки. Загальна характеристика конфліктної поведінки, основні типи і форми конфліктної поведінки. Оцінка рівня конфліктності людини. Риси та властивості конфліктної особистості. Стратегія і тактика поведінки конфліктерів. Раціональна поведінка у конфлікті. Технологія малоконфліктної поведінки.

Тема 5. Проблема регулювання та розв'язання конфліктів. Імовірні результати конфлікту та умови їх досягнення. Проблема запобігання конфліктів. Основні засоби запобігання конфліктів та їх особливості.

Поняття та критерії ефективного управління конфліктами. Розв'язання конфлікту та його відмінності від регулювання. Принципи та умови успішного розв'язання конфліктів. Передумови розв'язання конфлікту. Основні моделі розв'язання конфліктів та їх особливості: силова, компромісна та інтегративна. Процедури втручання в соціальний конфлікт.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕГОВОРІВ ТА ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ

Тема 6. Переговорний процес та його основні характеристики. Теорія переговорів як галузь наукових досліджень та навчальна дисципліна: історія та сучасність. Фактори актуалізації теорії переговорів.

Переговори та переговорний процес. Структура переговорів. Функції переговорів. Основні стадії переговорів та їх характерні риси. Види переговорів: критерії класифікації, сутність, специфіка окремих видів. Багатосторонні переговори.

Переговорні стратегія та тактика: поняття, сутність та характерні риси. Метод омани та нечесної гри. Його тактичні прийоми. Поняття "торг" в теорії переговорів. Особливості торгу в переговорному процесі. Наслідки реалізації стратегії позиційного торгу. Стратегія принципівих переговорів як альтернатива позиційному підходу. Прийоми та методи здійснення принципівих переговорів. Фактори підвищення ефективності переговорного

процесу.

Тема 7. Посередництво в конфлікті та в переговорах. Сутність посередництва та його роль в конфлікті та переговорному процесі. Медіація як консультативне посередництво, його сутність та специфіка. Примирення як форма посередництва. Арбітражна форма посередництва, її особливості та призначення. Технологія посередницької діяльності: методи, прийоми, етапи. Переговорна культура та проблеми її формування.

Тема 8. Проблеми типологізації конфліктів. Внутрішньоособистісні, міжособистісні конфлікти та групові конфлікти. Критерії типологізації конфліктів. Аналіз окремих типологій конфліктів, що існують в сучасній конфліктології, їх особливості, позитивні та негативні сторони. Сутність внутрішньоособистісного конфлікту. Сутність міжособистісного конфлікту. Їх типологізація за рівнями спілкування. Характеристика та особливості виникнення, розвитку та розв'язання внутрігрупових та міжгрупових конфліктів.

Соціально-трудові конфлікти, їх класифікація, функції та проблеми розв'язання. Стратегія та тактика поведінки керівника в конфлікті. Шляхи розв'язання конфліктів між керівником та підлеглими. Трудові конфлікти як форма соціального протесту.

Криза сучасної сім'ї та функції сімейних конфліктів. Система сімейних конфліктів. Конфлікти між подружжям. Міжпоколінні конфлікти в сім'ї, їх специфіка в повних та неповних сім'ях. Сімейні переговори та їх особливості. Профілактика та розв'язання міжпоколінних конфліктів.

Тема 9. Масові конфлікти в сучасному суспільстві. Поняття масових конфліктів та їх типологія за суб'єктами конфлікту, за змістом та характером проблем, що викликали конфлікт, форми масових конфліктів. Етнонаціональні конфлікти: причини, форми проявлення, засоби розв'язання. Політичні конфлікти: сутність, причини, форми проявлення та засоби розв'язання. Конфліктологічна характеристика сучасної України.

Міжнародні конфлікти та проблеми їх подолання. Роль ООН у подоланні міжнародних конфліктів.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. ЗМІСЛОВИЙ МОДУЛЬ І. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА КОНФЛІКТУ, ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ					
1. Статус та значення конфліктології в сучасному суспільстві	15	2	2	10	1
2. Конфлікт як соціальний феномен. Механізм виникнення конфлікту	15	2	2	10	1
3. Статична та динамічна характеристики конфліктів	15	2	2	10	1
4. Конфлікт як форма поведінки	13	2		10	1
5. Проблема регулювання та розв'язання конфліктів	16	2	2	10	2
Загалом за модулем І	74	10	8	50	6
Змістовий модуль 2. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕГОВОРІВ І ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ					
6. Переговорний процес та його основні характеристики	14	2	2	9	1

7.	Стратегія та тактика переговорів	14	2	2	9	1
8.	Посередництво в конфлікті та в переговорах	14	2	2	9	1
9.	Проблеми типологізації конфліктів. Внутрішньоособистісні та міжособистісні конфлікти	14	2	2	9	1
10.	Групові та міжгрупові конфлікти	11	2		8	1
11.	Масові конфлікти в сучасному суспільстві	9			8	1
Загалом за модулем 2		76	10	8	52	6
Всього годин:		150	20	16	102	12

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль I. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА КОНФЛІКТУ, ЙОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА РОЗВ'ЯЗАННЯ		
1.	1. Проаналізуйте конфлікт як соціальний феномен, його механізм виникнення конфлікту. 2. З'ясуйте статичну та динамічну характеристики конфліктів. 3. Охарактеризуйте запобігання, регулювання та розв'язання конфліктів.	40 год.
Змістовий модуль II. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕГОВОРІВ І ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ		
2.	1. Визначіть переговорний процес та його основні характеристики. 2. Розгляньте посередництво в конфлікті та в переговорах. 3. Проаналізуйте проблеми типологізації конфліктів.	46 год.
Всього:		86 год.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

У 5-му семестрі підсумковий контроль проходить у формі екзамену, за складання якого студент може отримати максимум 60 балів. Студент обов'язково складає екзамен у тому разі, якщо набрав менше 75 балів протягом семестру, або якщо не згідний з балами, які набрав. У такому разі, бали за модульні контрольні роботи анулюються, залишаються бали за поточне оцінювання.

Загальна сума балів за курс у 5-му семестрі – 100. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

Таблиця 3

Модуль 1: поточний контроль (мах = 40 балів)								Модуль 2 (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1								Модульний контроль		
С.1	С.2	С.3	С.4	С.5	С.6	С.7	С.8	МКР 1	МКР 2	100
5	5	5	5	5	5	5	5	30	30	

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев, В.И. Конфликтология; искусство спора, ведения переговоров, разрешение конфликтов / В.И. Андреев. – Казань, 1992. – 142 с.
2. Анцупов А. Я., Малышев А. А. Введение в конфликтологию. – Киев., 2002. – 147с.
3. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология: Учебник для вузов.3-е изд. – СПб., 2007. – 496с.
4. Бандурка А.М., Друзь В.А. Конфликтология: Учеб. пособ. – Харьков: Фортуна-Пресс, 1997. – 355 с.
5. Ващенко І.В. та ін. Загальна конфліктологія: Навч. посібн. / Заг. ред. І.В. Ващенко, С.П. Пренка. - 2-ге вид. - Х.: Оригінал, 2001. – 384 с.
6. Воронов І.О. Політична конфліктологія: діалектика соціальних суперечностей і суспільної злагоди. – К.: Генеза, 2005. – 320 с.
7. Гірник А.М. Основи конфліктології / А. Гірник. – К.: Вид. дім «Києво- Могиллянська академія», 2010. – 222 с.
8. Гришина Н.В. Психология конфликта. – СПб., Питер, 2004. – 484 с.
9. Дарендорф, Р. Элементы теории социального конфликта / Р. Дарендорф // Социологические исследования. – 1994. – №5. – С. 142 – 147.
10. Дейч, М. Конфликт: социально-психологическая перспектива / М. Дейч, С. Шикман // Социальный конфликт: современные исследования: Реферативный сборник. – М.: ИСАН, 1991. – С. 70 – 74.
11. Дмитриев, А.В. Конфликтология: Учебное пособие / А.В. Дмитриев. – М.: Гардарики, 2000. – 320 с.
12. Донцов, А.И. Проблема конфликта в западной социальной психологии / А.И. Донцов, Т.А. Полозова // Психологический журнал. – 1980. – №6. – С. 119 – 133.

13. Здравомыслов А.Г. Социология конфликта. – М.: 1995.
14. Ишмуратов А.Т. Конфликт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів. – К.: Наук, думка, 1996. – 190 с.
15. Лебедева М.М. Политическое урегулирование конфликтов: Подходы, решения, технологии: Учеб. пособ. – М.: Аспект-Пресс, 1999. – 271 с.
16. Пірен М.І. Конфлікти в системі політико-управлінської діяльності. – К.: Видавництво НАДУ, 2003. – 240 с.
17. Пойченко А., Ребкало В., Хворостянський О. Конфлікт у політичному житті сучасної України, теорія та технологія розв'язання. Київ.: Видавництво УАДУ, 1997.
18. Русинка І.І. Конфліктологія. – Т., 2003. – 294 с.
19. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів : підручник для студ. вищих навч. закл. / Є. Б. Тихомирова, С. Р.Постоловський. – Суми : Університетська книга, 2008. – 240 с
20. Шварц Г. Управление конфликтами ситуациями: Диагностика, анализ и разрешение конфликтов / пер. с нем.Л. Конторовой. СПб.: Изд-во Вернера Регена, 2007. – 296с.
21. Шейнов В.П. Управление конфликтами: теория и практика / В.П. Шейнов – Минск: Харвест, 2010 – 912с.

Інтернет-джерела

1. Буртовая Е.В. Конфликтология. Учебное пособие., 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vusnet.ru/biblio/>
2. Прикладная конфликтология. Хрестоматия / Сост. К.Сельченков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yurpsy.by.ru/biblio/konflikt/konflikt.htm>
3. В.М. Степаненкова "Борьба всех за всех": теория конфликта Георга Зиммеля. Сельченков [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.nir.ru/socio/scipubl/sj/sj3-4-99step.html>
4. Л.А.Козер Функции социального конфликта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/kozer.html>
5. Общая и прикладная политология: Учебное пособие. / Под общей редакцией В.И. Жукова, Б.И. Краснова. – М.: МГСУ; Изд-во “Союз”, 1997. – 992 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://grachev62.narod.ru/Krasnov/contents.htm>
6. Ольшанский Д.В. Основы политической психологии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vusnet.ru/biblio/archive/olshanskiy_political_psihiligy_bases/
7. Gevork Ter-Gabrielian „Strategies in "Ethnic" Conflict” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cwis.org/fwj/41/ethnic.html>
8. Гриняев С.Н. Информационная война: история, день сегодняшний и перспектива. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agentura.ru/equipment/psih/info/war/>
9. Степанова Е. А. Военно-гражданские отношения в операциях невоенного типа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://militera.lib.ru/research/stepanova_ea/index.html
10. Пастернак Э.П. Политика умиротворения и вооруженные силы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalaffairs.ru/numbers/10/3224.html>

Інтернет-ресурси

1. WEB-психолог. – <http://www.sinor.ru/~ogloblin/tests.php>
2. Український незалежний центр політичних досліджень. – <http://www.ucipr.org.ua>
3. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. <http://www.ucerps.org>
4. Фонд «Демократичні ініціативи». – <http://www.dif.org.ua>
5. Центр «Соціальний моніторинг» – <http://www.smc.org.ua>

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Охарактеризувати статус та значення конфліктології в сучасному суспільстві.
2. Проаналізувати, як розглядають конфлікт представники різних наук.

3. Проаналізувати предмет, функції та структуру конфліктології як наукової галузі.
4. Охарактеризувати стан та проблеми розвитку конфліктології в Україні.
5. Проаналізувати визначення поняття "конфлікт" у сучасній науці
6. Охарактеризувати форми та рівні проявлення соціального конфлікту, їх особливості та специфічні риси.
7. Проаналізувати позитивні та негативні функції соціального конфлікту.
8. Проаналізувати механізм виникнення конфлікту.
9. Охарактеризувати специфіку соціально-психологічного механізму виникнення конфлікту.
10. Охарактеризувати структуру конфлікту.
11. Проаналізувати змінні характеристики конфліктів та їх особливості.
12. Охарактеризувати стадії конфлікту.
13. Охарактеризувати методи вивчення конфліктів.
14. Дати загальну характеристику конфліктної поведінки, назвати основні типи і форми конфліктної поведінки.
15. Охарактеризувати стратегії і тактики поведінки конфліктерів.
16. Охарактеризувати раціональну поведінку у конфлікті.
17. Проаналізувати технологію малоconfліктної поведінки.
18. Охарактеризувати основні засоби запобігання конфліктів та їх особливості.
19. Охарактеризувати основні засоби ефективного управління конфліктами.
20. Охарактеризувати основні засоби успішного розв'язання конфліктів.
21. Охарактеризувати структуру та функції переговорів.
22. Охарактеризувати основні стадії переговорів та їх характерні риси.
23. Охарактеризувати види переговорів: критерії класифікації, сутність, специфіка окремих видів.
24. Охарактеризувати метод омани та нечесної гри, його тактичні прийоми.
25. Охарактеризувати поняття "торг" в теорії переговорів та особливості й наслідки торгу в переговорному процесі.
26. Охарактеризувати стратегію принципів переговорів як альтернативу позиційному підходу, прийоми та методи здійснення принципів переговорів.
27. Визначити сутність посередництва та технологію посередницької діяльності.
28. Проаналізувати медіацію як консультативне посередництво, його сутність та специфіку.
29. Охарактеризувати примирення та арбітраж як форми посередництва, її особливості та призначення.
30. Проаналізувати культуру переговорного процесу та її складові.
31. Визначити поняття "стиль ведення переговорів".
32. Проаналізувати національні стилі ведення переговорів.
33. Дати загальну характеристику проблеми типологізації конфліктів.
34. Проаналізувати сутність та особливості внутрішньоособистісного конфліктів.
35. Проаналізувати сутність та особливості міжособистісного конфліктів.
36. Проаналізувати сутність та особливості внутрігрупових конфліктів.
37. Проаналізувати сутність та особливості міжгрупових конфліктів.
38. Проаналізувати сутність, особливості та типологізацію міжнародних конфліктів в сучасному суспільстві.
39. Поясніть, чому спільну діяльність (співробітництво) вважають найбільш ефективним способом конструктивного рішення міжгруповою конфлікту? Наведіть приклади.
40. Охарактеризуйте структуру політичного конфлікту.
41. Покажіть, хто є реальним суб'єктом політичних конфліктів — соціальні групи чи політичні інститути?
42. Проаналізуйте відмінності політичних конфліктів у тоталітарних і демократичних системах.